

Dr. Saliha Merve Kaya

**TÜRK VE İNGİLİZ HUKUKUNDA
CEZANIN BELİRLENMESİ VE
BİREYSELLEŞTİRİLMESİ**

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	VII
ÖNSÖZ	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ	XXI
TABLolar LİSTESİ	XXIII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XXV
GİRİŞ.....	1
I. Konunun Mahiyeti ve Önemi.....	1
II. Metodoloji.....	2
III. Kavramsal Çerçeve.....	6
IV. Konunun Sınırlandırılması ve Karşılaşılan Zorluklar	9
V. Çeviri.....	12

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK CEZA HUKUKUNDA YAPTIRIMLAR SİSTEMİ VE CEZANIN BELİRLENMESİ VE BİREYSELLEŞTİRİLMESİ

I. Türk Ceza Hukukunda Yaptırımlar Sistemi.....	21
A. Cezalar.....	23
1. Hapis Cezası.....	26
a. Müebbet Hapis Cezası	27
(1) Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis Cezası	27
(2) Müebbet Hapis Cezası	29
b. Süreli Hapis Cezası	30
(1) Genel Olarak	30

(2) Kısa Süreli Hapis Cezası.....	31
(3) Süreli Hapis Cezası Kararı Verildikten Sonra	
Uygulanabilecek Kurumlar	31
i. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması.....	32
ii. Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar....	33
iii. Hapis Cezasının Ertelenmesi	49
(4) Süreli Hapis Cezası Kararı Verildikten Sonra	
Uygulanabilecek Kurumları Tamamlayıcı Bir	
Yöntem Olarak: Denetimli Serbestlik	64
c. Hapis Cezasının İnfazına Seçenek Kurum: Koşullu	
Salıverilme	65
2. Adli Para Cezası.....	71
B. Güvenlik Tedbirleri.....	74
II. Türk Ceza Hukukunda Cezanın Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi ..	75
A. Soyut Cezanın Belirlenmesi.....	75
B. Somut Cezanın Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi.....	79
1. Genel Olarak	79
2. Somut Cezanın Belirlenmesinde Geçerli Olan Temel	
Bazı İlkeler	84
a. Kusur ve Orantılılık İlkesi.....	84
b. Çifte (Mükerrer) Değerlendirme Yasağı	86
c. Gerekçe Gösterilmesi	87
3. Somut Cezanın Belirlenmesinde Sıra.....	91
4. Ceza Türünün Belirlenmesi	94
5. Temel Cezanın Belirlenmesi	95
a. Genel Olarak	95
b. Temel Cezanın Belirlenmesindeki Ölçütler.....	97
(1) Haksızlık.....	102
i. Suçun İşleniş Biçimi.....	102
ii. Suçun İşlenmesinde Kullanılan Araçlar	105
iii. Suçun İşlendiği Zaman ve Yer	108
iv. Suçun Konusunun Önem ve Değeri.....	111
v. Meydana Gelen Zarar veya Tehlikenin Ağırlığı... ..	114

vi. Failin Güttüğü Amaç veya Sâik.....	120
(2) Kusur: Failin Kast veya Taksire Dayalı	
Kusurunun Ağırlığı	124
i. Genel Olarak	124
ii. Kast veya Taksire Dayalı Kusurun Ağırlığının	
Kapsamı.....	126
iii. “Kastın veya Taksirin Yoğunluğu” ve	
“Tasarlama” ile Karşılaştırma	128
6. Olası Kast ve Bilinçli Taksirin Etkisi.....	133
7. Nitelikli Haller	138
a. Genel Olarak	138
b. Bir Nitelikli Halin Bulunması	143
(1) Oransal İndirim ya da Artırım Öngören Nitelikli	
Halin Bulunması.....	143
(2) Alt-Üst Sınır Öngören Nitelikli Halin Bulunması.....	144
c. Birden Fazla Nitelikli Halin Bulunması	145
(1) Daha Ağır veya Daha Az Cezayı Gerektiren	
Birden Fazla Oransal Artırım veya İndirim	
Öngörülen Nitelikli Hallerin Bulunması.....	148
(2) Daha Ağır veya Daha Az Cezayı Gerektiren	
Birden Fazla Alt-Üst Sınır Öngörülen Nitelikli	
Hallerin Bulunması.....	149
(3) Birden Fazla Seçimlik Nitelikli Halin Bulunması.....	150
(4) Hem Alt Üst Sınır Hem de Oransal Artırım	
veya İndirim Öngören Nitelikli Hallerin Birlikte	
Bulunması	151
(5) Hem Alt Üst Sınır Hem de Oransal Artırım	
veya İndirim Öngören Nitelikli Hallerin Birlikte	
Bulunması ve Önceki Nitelikli Hallere Atf	
Yapılması	154
d. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar.....	154
8. Sonuç Cezanın Belirlenmesi (Diğer Artırım ve İndirim	
Nedenleri)	158

a. Genel olarak	158
b. Teşebbüs.....	159
c. İştirak	163
(1) Faillik	164
(2) Şeriklik.....	166
i. Azmettirme.....	166
ii. Yardım Etme	168
d. Zincirleme Suç.....	170
e. Haksız Tahrik	175
f. Yaş Küçüklüğü.....	176
g. Akıl Hastalığı.....	178
h. Cezada İndirim Yapılması Gerektiren Şahsi Sebepler.....	180
i. Takdiri İndirim Nedenleri	183
(1) Genel Olarak	183
(2) Failin Geçmişi	188
(3) Failin Sosyal İlişkileri.....	190
(4) Failin Fiilden Sonra ve Yargılama Sürecindeki Pişmanlığını Gösteren Davranışları.....	191
(5) Cezanın Fail Üzerindeki Olası Etkileri.....	193
9. Mahsup.....	194
10. Adli Para Cezasının Belirlenmesi	197

İKİNCİ BÖLÜM

İNGİLİZ CEZA HUKUKUNDA MAHKEMENİN TASARRUFLARI [DISPOSALS]

I. Genel Olarak.....	199
II. Asli Tasarruflar [Primary Disposals].....	207
A. Bağlama [Binding Over].....	207
B. Serbest Bırakma [Discharge]	209

C. Para Cezası [Fine]	213
1. Genel Olarak	213
2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin Para Cezası Uygulaması	219
3. Kraliyet Mahkemesi'nin Para Cezası Uygulaması	224
D. Tazminat Emirleri [Compensation Orders]	226
E. İade Emirleri [Restitution Orders]	230
F. Müsadere [Forfeiture] ve Yoksun Bırakma [Deprivation]	232
G. Men Edilme Emirleri [Disqualification Orders]	238
H. Toplum İçinde İnfaz Edilen Ceza [Community Sentence]	246
I. Hapis Cezaları [Custodial Sentences]	255
1. Cezanın Üst Sınırı [Maximum Sentence]	257
2. Cezanın Alt Sınırı [Minumum Sentence]	259
3. Süreli Hapis Cezası [Determinate Prison Sentence]	264
4. Süresiz Hapis Cezaları [Indeterminate Prison Sentences]	265
a. Kasten Öldürme Suçu için Zorunlu Müebbet Hapis Cezası [Mandatory Life Sentence for Murder]	267
(1) Müebbet Hapis Cezası	267
(2) Koşullu Saliverilmesiz Müebbet Hapis Cezası [Whole Life Order]	270
b. Kasten Öldürme Suçu Dışındaki Suçlar için Müebbet Hapis Cezaları [Life Sentences For Offences Other Than Murder]/Takdiri Müebbet Hapis Cezaları [Discretionary Life Sentences]	274
(1) Kasten Öldürme Suçu Dışındaki Suçlar için Müebbet Hapis Cezaları	275
i. Tehlikeli Failler için Müebbet Hapis Cezası [Life Sentence for Dangerous Offenders]	275
ii. İkinci Ağır Suç için Müebbet Hapis Cezası [Life Sentence For Second Listed Offence/ Two Strikes Life]	276
iii. İhtihat Hukukundan Kaynaklanan Müebbet Hapis Cezası [Sentence of Life Imprisonment at Common Law]	278

iv. Acil Durum Çalışanına Karşı Kasten Öldürme Suçu Dışındaki Öldürme Suçu için Öngörülen Müebbet Hapis Cezası [Required life sentence for manslaughter of emergency worker/Mandatory life sentences for the manslaughter of an emergency worker]	279
(2) Kasten Öldürme Suçu Dışındaki Suçlar için Koşullu Saliverilmesiz Müebbet Hapis Cezası	280
5. Uzatılmış Ceza [Extended Sentence]	280
6. Hapis Cezasının Ertelenmesi [Suspended Sentences]	286
7. Hapis Cezasının İnfazı Sürecinde Bir Kurum: Koşullu Saliverilme [Parole/Release on Licence]	294
a. Süreli Hapis Cezası	295
b. Müebbet Hapis Cezası	297
(1) Kasten Öldürme Suçu	297
(2) Kasten Öldürme Suçu Dışındaki Suçlar	298
c. Uzatılmış Ceza	299
III. Tâli Tasarruflar/Tâli Emirler [Secondary Disposals/Secondary Orders]	300
A. Araç Kullanmaktan Men Edilme [Driving Disqualification]	304
B. Davranış Emirleri [Behaviour Orders]	304
1. Cezai Davranış Emirleri [Criminal Behaviour Orders]	306
2. Bir Yere Gitmekten Yasaklanma Emirleri [Exclusion Orders]	309
3. Futbol Yasağı Emirleri [Football Banning Orders]	310
4. Psikoaktif Madde Yasağı Emirleri [Psychoactive Substances Prohibition Orders]	313
5. Uzaklaştırma Emirleri [Restraining Orders]	314
6. Ağır Suç İşlenmesinin Önlenmesi Emirleri [Serious Crime Prevention Orders]	316
7. Cinsel Zararı Önleme Emirleri [Sexual Harm Prevention Orders]	319

8. Seyahatin Kısıtlanması Emirleri [Travel Restriction Orders]	321
9. Kadın Genital Mutilasyon Koruma Emirleri [Female Genital Mutilation Protection Orders]	323
C. Onarıcı Emirler [Reparative Orders] ve Tazmin Edici Emirler [Compensatory Orders]	324
D. Müsadere [Forfeiture] ve Yoksun Bırakma [Deprivation]	326
E. Hayvanlarla İlgili Emirler [Orders Relating to Animals]	326
F. Sınır Dışı Edilme Önerileri [Recommendations for Deportation]	326
G. Gelir Müsaderesi Emirleri [Confiscation Orders]	329
H. Ek Ücret [Surcharge]	331
I. Savcılık Masrafları [Prosecution Costs]	335

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNGİLİZ CEZA HUKUKUNDA YAPTIRIMIN BELİRLENMESİ

I. Yaptırımın Belirlenmesinin Amaçları [Sentencing Aims]	337
A. Karşılığını Verme [Retributivism/Desert]	341
B. Caydırma [Deterrence]	345
C. Rehabilitasyon [Rehabilitation/Resocialisation]	349
D. Yoksun Kılma [Incapacitation]	352
E. Halkın Korunması	355
F. Onarım [Reparation veya Restoration]	356
II. Yaptırımın Belirlenmesi [Sentencing]	357
A. Genel Olarak	357
1. Yaptırımın Belirlenmesi Hukukunun [Sentencing Law] Kaynakları	357
2. Yaptırımın Belirlenmesi Kurulu'nun [YBK] Tarihi Gelişimi	361
3. Yaptırım Belirlenmesinin Kapsayıcı İlkesi: Orantılılık	364

4. Rehber İlkelerin Uygulanması ve Rehber İlkelerden Ayrılma [Departure].....	367
B. Suç Kategorisini Belirleme [Offence Category].....	373
1. Genel Olarak.....	373
2. Kusur ve Zararın Açıklanmasından Önce Anlaşılması Gereken Bir Konu Olarak: Suçun Unsurları.....	376
3. Kusur [Culpability].....	381
4. Zarar.....	386
C. Başlangıç Noktasını [Starting Point] ve Kategori Aralığını [Category Range] Belirleme.....	391
1. Başlangıç Noktasını Belirleme.....	391
2. Tamamlanmamış Suçlar [Inchoate Offences].....	394
a. Teşebbüs [Attempt].....	394
b. Anlaşma [Conspiracy].....	397
c. Teşvik Etme [Encouraging] veya Yardım Etme [Assisting].....	398
3. Suçun Tarafları [Parties to Crime].....	401
4. Kategori Aralığını Belirleme: Ağırlaştırıcı ve Hafifletici Sebepler.....	403
a. Kanuni Ağırlaştırıcı Sebepler.....	409
(1) Failin Kefaletle Salıverildiği [Bail] Sırada Suç İşlemesi.....	409
(2) İlgili Önceki Mahkumiyetler.....	410
(3) Failin Suçu Mağdurun Dili, Dini, Irkı, Engelliliği, Cinsel Yönelimi, Transseksüel Kimliği gibi Sebeplerle İşlemesi.....	414
(4) Acil Durum Çalışanlarına ve Kamu Hizmeti Veren Kişilere Karşı İşlenen Suçlar.....	415
(5) Terör Bağlantısı veya Dış Güç Bağlantısı.....	417
(6) Reşit Olmayan Kişiyi Silah Bulundurması için Kullanmak.....	418

(7) Okulların Yakınında veya Çocukların Dahil Olduğu Kontrollü Uyuşturucu Temini.....	418
(8) Belirli Durumlarda Psikoaktif Madde Tedariki.....	418
b. Diğer Ağırlaştırıcı Sebepler	419
(1) Suçun Bir Bölgede Yaygın Olarak İşlenmesi [Prevalence]	428
(2) Diğer Suçların Dikkate Alınması [Offences Taken Into Consideration]	430
c. Hafifletici Sebepler	433
(1) Gençlik	441
(2) Gerçek Pişmanlık.....	443
(3) Failin Yakalanmasından İtibaren Geçen Gecikmeler	445
(4) Cezaevi Koşulları.....	446
(5) Hapis Cezasının Bakmakla Yükümlü Olunanlar Üzerindeki Etkisi	447
(6) Sağlık.....	449
(7) Önceki Mahkumiyetten Ayrı Failin İyi Bir Karaktere Sahip Olması	451
5. Hapis Cezası Eşiği [Custody Threshold]	452
a. Genel Olarak	452
b. Hapis Cezası Eşiğinin Aşılması	456
c. Uygulamada Hapis Cezası Eşiği	458
(1) Genel Olarak	458
(2) Kararlar	463
D. Savcılığa Yardım Sebebi ile İndirim Yapılması.....	469
E. Suçun İkrar Edilmesi Sebebi ile İndirim [Guilty Plea]	471
F. Tehlikelilik Değerlendirmesi.....	478
G. Belirli Suçlar için Hapis Cezası.....	479
H. Bütünsellik İlkesi [Totality Principle].....	479
1. Eş Zamanlı Yaptırım [Concurrent Sentence].....	480
2. Art Arda Yaptırım [Consecutive Sentence]	481

I. Tazminat ve İlave Emirler	482
J. Gerekçelendirme.....	482
K. Kefaletle Geçirilen Sürenin Değerlendirilmesi [Consideration for time spent on bail]	483
SONUÇ VE KARŞILAŞTIRMA.....	485
KAYNAKÇA.....	509